

Rett og urett

Spalten omhandler juridiske forhold av betydning for leger. Ideer og innlegg sendes tidsskriftet@legeforeningen.no

Røde Kors-emblemet skal ikke misbrukes

Mange legekontorer og helseklinikker i Norge bruker Røde Kors-emblemet som symbol. Denne bruken er lovstridig og svært uheldig fordi det er med på å undergrave respekten for Røde Kors-emblemet som beskyttelsessymbol i krig og konflikt. Røde Kors ber om at de leger som bruker det røde korset som symbol, umiddelbart endrer dette.

Røde Kors er en internasjonal humanitær hjelpeorganisasjon som er grunnlagt ut fra ønsket om upartisk å bringe hjelp til slagmarkens sårede. Organisasjonens formål er å beskytte liv og helse og å sikre respekt for enkeltmennesket. Røde Kors yter hjelp uten hensyn til nasjonalitet, religiøs eller politisk overbevisning. Det sentrale mål er å komme hurtig til hjelp der nøden er størst. For å nå dette målet må Røde Kors ha tillit.

Røde Kors' emblem er et rødt kors på hvit bunn. Dette er blant de mest kjente symbolene i verden. Mange vil identifisere korset med hjelpearbeid i krigs- og katastrofeområder i utlandet. Emblemet tjener to hensikter: Som beskyttende merke for sanitetspersonell i krig, og som indikativt merke i fredstid for å vise at en person eller en gjenstand er knyttet til Røde Kors-bevegelsen.

Anvendelse av emblemet

Bruken av det røde korset er regulert i Genève-konvensjonene, og en stat er forpliktet til å vedta nasjonal lovgivning for å beskytte det røde korset. En slik beskyttelse

finner vi i den norske straffeloven § 328, som bl.a. gjelder misbruk av det røde korset. Det internasjonale Røde Kors vedtok i 1991 et regelverk som regulerer de nasjonale Røde Kors-foreningenes bruk av det røde korset.

Bruken av Røde Kors-emblemet i beskyttende hensikt gjelder i væpnede konflikter. I krig skal sanitetspersonell (for eksempel leger og sykepleiere) og utstyr (for eksempel sykehus, hospitalskip og ambulanser) som er merket med et rødt kors eller en rød halvmåne respekteres og beskyttes. Grovt misbruk av emblemet i krigstid regnes som en krigsforbrytelse. Regelverket må sees i sammenheng med den internasjonale humanitære retten, hvor et hovedprinsipp er skillet mellom stridende og ikke-stridende.

I fredstid

Bruken av det røde korset er sterkt regulert i fredstid. Emblemet fungerer som et merke på at personer og gjenstander tilhører Røde Kors-bevegelsen. Det er først og fremst de nasjonale Røde Kors-foreningene som kan bruke emblemet. De må bruke emblemet

i henhold til deres nasjonale bestemmelser, men er også underlagt regelverket fra 1991. Bruken av emblemet kan bare skje dersom det er i overensstemmelse med de grunnleggende prinsipper som Røde Kors arbeider etter. Emblemet skal i regelen alltid benyttes sammen med navnet eller initialene til nasjonalforeningen, for eksempel Norges Røde Kors.

Som unntak og som et beredskapstiltak kan de sykehus og ambulanser som skal brukes i krig, merkes allerede i fredstid. Forsvaret kan også bruke det røde korset på sin sanitetstjeneste i militære øvelser. Videre kan ambulanser og førstehjelpsstasjoner bruke emblemet som et synliggjørende symbol dersom den nasjonale Røde Kors-foreningen har autorisert slik bruk. Det er videre et krav at hjelpestasjonene kun skal gi gratis behandling.

Eksempler på misbruk

Urettmessig bruk av det røde korset vil typisk være av kommersielle firmaer, private leger eller farmasøyter. Regelverket gir som tidligere beskrevet svært snevre grenser for bruk av det røde korset av tredjeparter. Det vil også være misbruk dersom personer som er berettiget til å bruke emblemet, bruker det til formål som ikke er i overensstemmelse med bevegelsens prinsipper.

Ifølge reglene får man heller ikke bruke imitasjoner eller symboler som til forveksling likner Røde Kors-emblemet. Vi anser at det gjelder alle røde kors eller røde kors-liknende symboler, uansett bakgrunn. I det internasjonale regelverket er imitasjoner som lett kan bli forvekslet med det røde korset betraktet som misbruk. En liknende formulering finner vi i den norske straffeloven § 328.

Røde Kors-emblemet beskyttende effekt må bygges opp i fredstid. Det kan være for sent å bekjempe misbruk av emblemet når en konflikt er i gang. Å forebygge imitasjon og urettmessig bruk vil kunne sikre at konfliktens ofre ikke er overlatt til sin skjebne, og at de som kommer for å hjelpe, har den beskyttelsen de trenger for å gjøre jobben sin. Derfor er spørsmålet om bruk av imitasjoner ikke bare et juridisk tolknings-spørsmål.

Liv Ronglan

liv.ronglan@redcross.no
Norges Røde Kors

Bruken av Røde Kors emblemet er regulert i Genève-konvensjonene. Foto SCANPIX